

ЕТИКА В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми. З розвитком інституцій приватної власності, її носіїв, а також з розвитком підприємництва, яке базується на приватній власності, виникає потреба у формуванні основних засад етики ведення бізнесу.

Етика у сучасному підприємницькому бізнесі є його досить важливою складовою. Адже сучасна підприємницька діяльність може ефективно здійснюватись і розвиватись за умови належного дотримання вимог не тільки економічного і соціально-духовного та політичного характеру, а й не менш важливої складової у досягненні бажаного успіху це дотримання елементів морально-етичного і духовного характеру. Без застосування етичних принципів у бізнесі неможливо забезпечувати стійкий поступальний рух підприємств до кращих результатів своєї діяльності. Саме тому важливим є визначення заходів, які потрібно здійснити для того, щоб ведення бізнесу ґрунтувалося на незмінних моральних засадах. Дослідження проблеми етики бізнесу зумовлено розбудовою в Україні демократичної, правової, соціальної держави з ринковою економікою, а також інтеграцією в міжнародну економіку і в Європейський Союз, де діє етичний підхід до управління бізнесом на засадах соціального менеджменту [5, с. 100-104]. Дослідженням даного питання займалося чимало науковців, зокрема серед них варто згадати таких як: Бігняк О. В., Битов В. П., Геращенко І. О., Мельничук Л. С., Морохова В. О., Невелєв О. М., Тиліпська Р. Б. та інші. **Мета дослідження** полягає у концептуальному осмисленні етики в підприємницькій діяльності в контексті сучасного економічного та соціального буття українського суспільства. **Об'єктом дослідження** є етика – система соціально і етично значимих принципів і нормативів діяльності в їх суспільній конкретності. **Предметом дослідження** виступає етика підприємництва як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємництва, діяльності її суб'єктів. Етика – це філософське вчення саме про норми та мораль. Це також система моральних та етичних норм визначених для певних груп, професій та громад [3, с. 61-65]. Саме етика підприємництва розробляє важливий на сьогодні кодекс поведінки, показує гідність намірів підприємця, а також притаманні йому риси. Важливе місце серед характерних рис етичних норм безперечно займають ті, які обумовлюють природу підприємця та підприємництва. Перша з таких рис – це заповзятливість, котра розуміється як здатність досягти поставленої мети саме за рахунок своєї власної ініціативи, винахідливості, кмітливості, готовності йти на «розумний» ризик, приймати та реалізовувати оригінальні ідеї. Друга риса – це соціально-новаторський характер діяльності підприємця, тобто його особлива роль в ринковій трансформації економіки. Та остання риса, яка визначає природу підприємця, – це так званий, людський фактор, тобто людина, зусилля котрої в умовах ринкової економіки спрямовані саме на одержання прибутку, поєднуються із етичною й психологічною готовністю до відповідального та чесного й цивілізованого підприємництва. Тобто, це означає, що у будь-якій підприємницькій діяльності мають враховуватися інтереси та потреби держави й всього суспільства. Таким чином, наведені риси і формують етику підприємця та знаходяться в тісній взаємодії між собою [2, с. 82-85]. Варто наголосити, що саме поєднання усвідомленої природи підприємництва, визначення її корисності задля економічного розвитку та соціального прогресу із дотриманням певних норм поведінки підприємцем і дає змогу виділити складові підприємницької етики [4, с. 103-106]. Тобто, в конкретній діяльності всі наведені складові отримують своє втілення у особливому підприємницькому типі мислення, тобто здатності розглядати усе, з чим стикається бізнесмен, із точки зору корисності саме для власної справи. Успіх підприємницької діяльності важливою мірою залежить від вміння налагоджувати партнерські зв'язки та дотримуватися договірної дисципліни, чи зберігати комерційну таємницю [6, с. 54-57]. Варто наголосити, що найбільш поширеними шляхами формування етичної поведінки в підприємницьких структурах можуть бути наступні: розробка певних етичних нормативів; створення груп чи комітетів із етики; проведення соціальних обстежень та ревізій; навчання етичній поведінці [8, с. 132-139]. Отже, основою етичного кодексу будь якої фірми є слідувати правилам поведінки, які прийняті в цілому для суспільства [7, с. 23-30]. В умовах ринкової економіки чесність і довіра є найбільш важливими етичними якостями. Вона допомагає визначити доречність варіантів людських дій. Етика бізнесу передбачає методи оцінювання дій і прийнятих рішень. Етика має бути залучена до всіх видів діяльності та бути інструментом досягнення успіху. Етика покликана виконувати роль регулятора взаємин, дотримуючись певного балансу інтересів на всіх рівнях суспільного життя. Вона допомагає скоординувати всю роботу підприємства з орієнтацією на кінцевий результат, яким є прибуток [1, с. 273-278]. **Висновки.** Отже, вивчення та впровадження в процес управління етики бізнесу допомагає не тільки сформулювати потрібні етичні цінності для кожної людини та краще орієнтуватися професійним бізнесменам у складних проблемах, що виникають за умови прийняття рішень, але й створити етичну інфраструктуру, яка повинна підвищити ефективність управління підприємствами, удосконалити культури управління на оперативному і стратегічному рівні, поліпшити мотивацію персоналу та залучити персонал до процесу управління, забезпечити співробітництво і зацікавленість у досягненні загальних цілей підприємства, раціонально використовувати потенціал підприємства.

Список використаних джерел

1. Бігняк О. В. Ділова етика суб'єктів підприємництва / О. В. Бігняк // Актуальні проблеми держави і права. 2008. Вип. 38. С. 273-278.
2. Битов В. П. Етика бізнесу в сучасному підприємстві / В. П. Битов // Економічний форум. 2018. № 3. С. 82-85.
3. Геращенко І. О. Етика підприємницької діяльності / І. О. Геращенко // Вісник Національного технічного університету «ХП». Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2015. № 59. С. 61-65.
4. Мельничук Л. С. Етичне ведення бізнесу як особливий напрям економічної діяльності / Л. С. Мельничук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2014. Вип. 8(1). С. 103-106
5. Морохова В. О. Маркетингові аспекти соціальної відповідальності та етики в діяльності підприємств / В. О. Морохова, О. В. Бойко, І. Ф. Лорві // Економічний форум. 2019. № 1. С. 100-104
6. Невелєв О. М. Етика та етикет у зовнішньоекономічній діяльності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К: Центр учбової літератури, 2011. 168 с.
7. Остропольська З. М. Етика підприємництва в Україні: соціокультурні виміри / З. М. Остропольська // Культура України. 2013. Вип. 43. С. 23-30.
8. Тиліпська Р. Б. Етика бізнесу в умовах європейської інтеграції / Р. Б. Тиліпська, Х. С. Передало, О. В. Муқан // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2016. № 858. С. 132-139.